

Internationaal

Zwakkere schakel tussen olieprijsen en inflatie

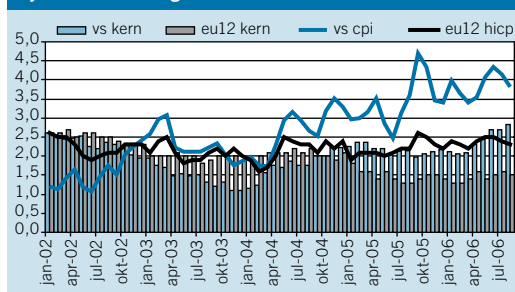
Olieprijzen zijn de afgelopen jaren fors gestegen. Kostte een vat van 159 liter Brent begin 2002 amper twintig dollar, prijzen piekten eerder dit jaar op achteventig dollar per vat. Half oktober noteert een vat olie rond zestig dollar. Waar oliecrises in de jaren zeventig en tachtig leidden tot een sterke toename in de inflatie, is het opvallend dat de inflatie anno nu relatief gematigd blijft (zie figuur). In het eurogebied was de inflatie gedurende de afgelopen maanden met 2,5 procent min of meer gelijk aan begin 2002, het moment waarop olieprijsen hun opmars begonnen. In september is de inflatie zelfs gedaald tot 1,7 procent. Dat de kerninflatie – inflatie afgezien van de prijzen van energie en onbewerkte voedingsmiddelen – met 1,5 procent een stuk lager is gebleven dan de totale inflatie, geeft aan dat de *onderliggende* inflatiedruk gering is. Ook in de VS is het verschil tussen totale en kerninflatie groot, maar de prijsstijging is er onder invloed van de hogere economische groei en sterk dalende werkloosheid forser toegenomen. Al met al is het inflatoire effect van olieprijsen tot op heden beperkt gebleven, een wereld van verschil met enkele decennia terug.

Verklaringen voor het relatief geringe inflatie-effect zijn de sinds de jaren 1970 sterk gedaalde energie-intensiteit (met circa een procent per jaar) en de zeer geleidelijke oploep van olieprijsen (een verdrievoudiging in vier jaar). Daarnaast wijzen de meeste analisten op de verbetering van het monetaire beleid. Ondanks de dure energie blijven inflatieverwachtingen stevig verankerd. De blijvend lage kerninflatie geeft aan dat in het eurogebied tweede ronde-effecten van hoge olieprijsen in de lonen grotendeels uitblijven. In de VS lijkt het effect wat sterker.

EMILE SPIJKERMAN (MINISTERIE VAN FINANCIËN)

Dat geen loon-prijsspiraal is ontstaan, is ook deels terug te voeren op arbeidsmarkten die in de periode van de olieprijsstijging relatief ruim waren waardoor de opwaartse loondruk zeer beperkt was. Dat de kerninflatie iets begint op te lopen en arbeidsmarkten krappere worden, geeft echter aan dat inflatierisico's blijven bestaan. De goedkopere olie komt als geroepen!

Inflatie en kerninflatie, VS en eurogebied, januari 2002-augustus 2006

Monetaire Zaken

Europese economie raakt op stoom

Nieuwe cijfers voor de bbp-groei kunnen stevast op veel belangstelling rekenen. Het is dan ook de belangrijkste maatstaf van economische activiteit, waarop echter door de kwartaalfrequentie lang moet worden gewacht. Tegenwoordig komen zes weken na het verstrijken van een kwartaal de eerste officiële flashramingen van het bbp voor de EU beschikbaar.

Het Europese vertrouwen voorziet...

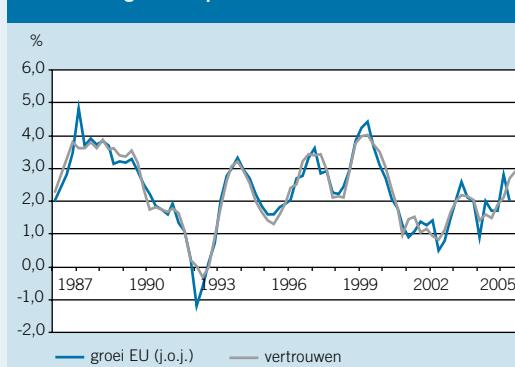
Om de periode van radiostilte te ondervangen zijn er allerhande zogenaemde *coincident* indicatoren in omloop. Voorbeelden hiervan zijn de maandelijkse enquêtes van de Europese Commissie (EC) onder consumenten en producenten in diverse sectoren naar hun vertrouwen in de eigen economie. Vraag is of hieruit informatie kan worden gedestilleerd voor de groei in de EU. Dit ligt wel voor de hand. De Europese landen zijn door de gemeenschappelijke Europese markt nauw met elkaar verbonden. Het uitgesproken vertrouwen in de eigen economie of sector is daarom in meer of mindere mate een afgeleide van vertrouwen in de Europese economie. In het juninummer van ESB (nr. 4488, p. 284) bleek het geënquêteerde vertrouwen van een kleine dwarsdoorsnede van landen en sectoren een snelle graadmeter voor groei in de EU (Duitse detailhandel, Engelse en Franse industrie, Griekse en Portugese consument). Het vertrouwen van de Nederlandse bouwsector kan nog aan dit bonte gezelschap worden toegevoegd.

...robuuste economische groei

De figuur laat zien dat het (gewogen) vertrouwen van deze groep ondernemers en consumenten doorgaans een goede eerste impressie verschaft van de richting waarin de Europese economie zich in termen van groei begeeft. De laatste is

AD STOKMAN (DE NEDERLANDSCHE BANK)

Groeiraming EU-15 op basis van vertrouwen

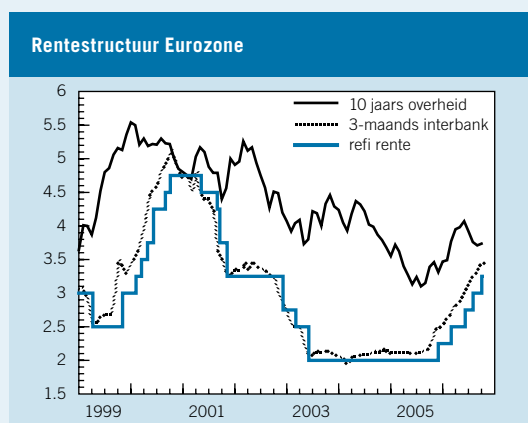

gemeten als de stijging van het reële kwartaal-bbp ten opzichte van een jaar daarvoor. Volgens deze indicator stijgt het vertrouwen voor het vierde achtereenvolgende kwartaal tot een niveau van iets onder de drie procent groei in het derde kwartaal van dit jaar. Voor een vergelijkbaar groeipercentage moeten we teruggaan tot het vierde kwartaal van het jaar 2000. Goed nieuws voor de Europese en de Nederlandse economie.

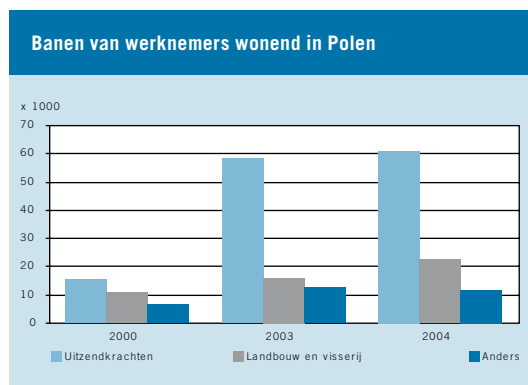
Meer renteverhogingen in het verschiet

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de ingeslagen weg van renteverhogingen voortgezet. Op 5 oktober werd de refi-rente voor de vijfde maal in tien maanden tijd met 0,25 procentpunt verhoogd, waarmee de rente in totaal is opgetrokken van twee procent tot 3,25 procent. In de bijbehorende verklaring gaf ECB-president Trichet aan dat verdere renteverhogingen noodzakelijk zouden kunnen zijn om de

inflatoire druk te beperken. Het economische herstel in de Eurozone is krachtiger dan verwacht en de risico's voor de groei zijn min of meer in evenwicht. Hiertegenover staat dat de risico's voor de inflatie nog altijd opwaarts gericht zijn, voortvloeiend uit zowel de economische ontwikkeling als de sterke groei van de geldhoeveelheid en de kredietverlening. Opvallend is dat de ECB de recente forse daling van de olieprijs niet vertaalt in een afname van de inflatoire druk. Sterker nog, de ECB ziet in de daling van de energieprijzen voornamelijk een additionele ondersteuning voor de conjunctuur. Verdere renteverhogingen liggen dan ook in het verschiet. Prijzen op de aandelen- en obligatiemarkten geven aan dat er op de financiële markten rekening wordt gehouden met nog één of twee verhogingen van vijftientig basispunten, waardoor het uiteindelijke renteniveau eerder neutraal dan verkrappend zou zijn.

Voor de valutamarkten is het van belang hoe de renteversillen met de rest van de wereld zich ontwikkelen. Het Amerikaans-Europese rentedifferentieel ligt voorlopig nog in het voordeel van de dollar, maar met het einde van de opwaartse rentecyclus in de VS en verhogingen in de Eurozone zal dit differentieel echter verder afnemen, waarvan de euro zou moeten profiteren. Vergeleken met de VS, waar het lopende-rekeningtekort in nominale termen nog altijd stijgt, zijn de financieringsverhoudingen in de Eurozone bovendien veel evenwichtiger. Een duidelijke appreciatie van de euro, duidend op een grotere liquiditeitstoevloeiing naar de Eurozone, zal er bovendien toe bijdragen dat de kapitaalmarktrente laag kan blijven. Uiteindelijk zal de yieldcurve in de Eurozone een vlakker verloop krijgen.

Meer tijdelijk werk door Poolse werknemers

Sinds 2000 groeit het aantal Polen dat tijdelijk in Nederland werkt. Het gaat om werknemers die in Polen wonen, tijdelijk in Nederland verblijven en die niet ingeschreven zijn bij een Nederlandse gemeente. Immigranten moeten zich bij een gemeente laten inschrijven als zij van plan zijn langer dan vier maanden in Nederland te verblijven. Veel tijdelijke werknemers uit Polen werken hier korter dan vier maanden en zijn daarom niet ingeschreven.

In 2004 werkten ongeveer zeventigduizend Poolse werknemers in Nederland. Ruim een kwart had meerdere kortdurende banen. Het totaal aantal banen van deze Poolse werknemers bedroeg in 2004 bijna honderdduizend, drie keer zo veel als in 2000. Een op de drie was vrouw.

De meeste tijdelijke werknemers uit Polen werken via een uitzendbureau. In 2004 waren er ruim zestigduizend van deze uitzendbanen, vier maal zoveel als in 2000. De werving en bemiddeling gebeurde veelal door gespecialiseerde uitzendbureaus. De gemiddelde uitzendbaan duurde drie maanden.

Twee van de drie Polen die niet als uitzendkracht werkten waren in dienst van een landbouwbedrijf. In 2004 ging het om ruim twintigduizend banen. Deze banen duurden gemiddeld twee maanden.

Ook meer niet-tijdelijke werknemers uit Oost-Europa

Naast de tijdelijke arbeidskrachten werken in Nederland ook mensen uit de nieuwe lidstaten die zich hier gevestigd hebben. Ook deze groep groeit. In 2004 ging het om veertienduizend werknemers. Daarvan waren er tienduizend geboren in Polen, tweeduizend in het voormalige Tsjecho-Slowakije en ongeveer zestienhonderd in Hongarije. Het aandeel vrouwen is groot: meer dan twee derde bestond uit vrouwen.

De meeste werknemers uit Oost-Europa die voor langere tijd in ons land wonen, werken in de dienstensector, onder meer in de gezondheidszorg, de handel en de zakelijke dienstverlening. Van een sterke concentratie in de landbouw of een zeer hoog aandeel uitzendkrachten is bij deze groep geen sprake.

Meer informatie staat in het artikel "Migranten en werknemers uit de Oost-Europese lidstaten van de Europese Unie" in CBS, *Bevolkingstrends*, derde kwartaal 2006 (www.cbs.nl).